

Nr 3. 2020

Läsombudet

Tidningen för läsombud och högläsare

Framsida

Högläsaren Sebastian Åkesson, utsedd till Årets Läsombud 2020

"Viktigt att bryta vardagsmönstret för de äldre"

Digital kunskapsbank för högläsare

Äldre provar VR

Lättlästpris till Åsa Storck

Läsombudet ges ut av Myndigheten för tillgängliga medier tre–fyra gånger per år. Redaktion: Anette Säfström (redaktör och layout), Catharina Kåberg, Hedvig Rudling. Ansvarig utgivare: Magnus Larsson Tryck: TMG Tabergs ISSN: 2002-1674. ISSN digital utgåva: 2002-1682. Webb: mtm.se/lasombud Omslagsfoto: Amanda Åkesson

Anmäl dig till Läsombudsregistret!

Är du läsombud eller frivillig högläsare? Då kan du anmäla dig till Läsombudsregistret och få tidningarna Läsombudet och Läsliv, nyhetsbrev och inbjudningar till inspirations- och utbildningsdagar. Anmäl dig till registret via e-post eller telefon: E-post: register@mtm.se Telefon: 040-653 27 00

Innehåll

3 Nyheter

4 Årets läsombud

6 Kunskapsbank på nätet
inspirerar högläsare

7 Åsa Storck vann Studieförbundet Vuxenskolans lättlästpris

8 Lästips – nya lättlästa böcker

Ja, det var på tiden med ett erkännande

Ordet uppskattning förklaras av Nationalencyklopedien som att ”sätta värde på någon eller något”. Vi som jobbar inom Läsombudsverksamheten är väldigt glada över att få göra just det genom Myndigheten för tillgängliga mediers pris Årets läsombud. Priset delas ut årligen till ett läsombud eller en högläsare som har gjort extra fina insatser för att främja läsningen inom LSS- eller äldreomsorgen. Och vi vet ju att det är ni väldigt många som gör! Den som fick utmärkelsen i år har ni redan träffat på omslaget, högläsaren Sebastian Åkesson. Läs om denna sprudlande eldsjäl och hur han tar sig an sitt uppdrag på sidan 4. Författaren Åsa Storck är en annan person som i höst fått fin uppskattning för sitt arbete. Hon vann Studieförbundet Vuxenskolans lättlästpris, det första lättlästa bokpriset som delas ut i Sverige. Det var på tiden att lättlästgenren fick ett erkännande och ett eget pris, säger hon själv, och jag kan bara hålla med! Många beskriver lättläst som att skriva poesi, att fånga det stora i det lilla, ja, det är en konst. Men lättläst handlar också om rätten till litteratur. Att alla har rätt att få läsa om sådant de kan relatera till och om personer de känner igen sig i. Intervjun med Åsa Storck finns på sidan 7.

Trevlig läsning!

Anette Säfström, Redaktör

Kontakta oss!

Maila oss om du har tips och förslag på innehåll i tidningen.

info@mtm.se

Äldre vandrar i bygden med hjälp av VR-glasögon

Virtuell teknik är ett fantastiskt sätt att vidga världen för dem som på grund av corona-virus eller andra orsaker har svårt att röra sig obehindrat utanför sitt boende. I Östergötland pågår ett projekt med VR-glasögon inom äldreomsorgen för att öppna ”dörren ut”.

Under projektet Digitala tjänster för alla dök idén upp om att även använda VR-teknik (Virtual Reality). Det ledde till ett nytt projekt som nu drivs av Regionbibliotek Östergötland och Motala bibliotek med fokus på VR-glasögon inom äldreomsorgen.

– Två unga killar fick i uppdrag att ta bilder med en 360-graderskamera. Resultatet blev 100 bilder och fem filmer från olika miljöer i Motala. Allt bildmaterial finns inlagt i glasögonen och personalen hjälper till att ta fram det som de äldre vill titta på, berättar projektledaren Lillemor Engholm Guy.

– Motala bibliotek har tagit fram två boklådor som knyter an till miljöerna, och två olika handledningsmaterial för omsorgs- respektive bibliotekspersonal har också sammanställts. Jag hoppas att fler bibliotek vill satsa på VR-glasögon och att ta fram nya bilder och filmer. Det kan bli ett fint komplement till vad biblioteken står för och kan erbjuda, säger Lillemor. Min vision är att det ska finnas bilder och filmer från hela Östergötland som alla kan få ta del av.

Vilken finsk litteratur vill ni se i hyllorna?

Möter du som läsombud eller frivillig högläsare personer som talar finska? Då vill jag gärna ha kontakt med dig! Genom samarbete med MTM:s finska systemmyndighet Celia har vi tillgång till ett rikt utbud av tillgänglig litteratur på finska. Talböcker i olika genrer och för olika målgrupper läggs kontinuerligt till i MTM:s digitala bibliotek Legimus. Urvalet grundar sig både på inläsningsförslag från bibliotek och tipslistor från till exempel Celia och Finlandsinstitutets bibliotek. Som bibliotekarie på MTM med fokus på böcker skrivna på andra språk än svenska är jag väldigt nyfiken på vad våra läsare vill se i hyllorna. Varmt välkommen att höra av dig till mig! ellen.follin@mtm.se, telefon: 0737-65 48 61

”Jag kände att jag ville bidra med något”

Efter många år på resande fot letade hemvändaren Sebastian Åkesson efter ett volontäruppdrag hemma i Karlskrona. Valet föll på högläsning för äldre, något som visade sig passa honom perfekt.

Att bland flera nominerade och starka kandidater ha blivit utsedd till Årets läsombud 2020 kommer som en glädjeshock för Sebastian Åkesson. Han håller bokstavligt talat på att ramla av cykeln när han får beskedet.

– Vilken fantastisk överraskning! Helt underbart. Bara nomineringen var ju pris nog! Sebastians engagemang som frivillig högläsare inom äldreomsorgen började när han återvände hem till Karlskrona efter att ha rest och levt utomlands i 13 år.

– Jag kände att jag ville bidra med något och tog kontakt med Röda Korset för att hitta ett volontäruppdrag. Det fanns många olika uppgifter att välja mellan men jag kände direkt att högläsning för äldre passade mig. Min mor har alltid jobbat inom äldreomsorgen och som barn var jag med henne på Ljungskärs äldreboende, samma boende som jag fick mig tilldelat att läsa på. Det var nästan som att komma hem, som om cirkeln slöts, berättar Sebastian.

– När det sedan blev ett abrupt avbrott i läsningen på grund av coronaviruset så tänkte jag att nu måste vi göra något annat, nu måste vi lösa detta på något annat sätt, och då det blev det digitalt eftersom det var enda sättet att få kontakt. Jag satte mig helt sonika hemma i sängen med min dator och spelade in när jag läste högt.

Totalt har det blivit sju högläsningfilmer, och fler ska det bli. För att få spela in högläsning och lägga ut den för andra att ta del av måste man ha tillstånd från författaren och förlaget. Det, och andra saker som att lägga upp högläsningarna i SV:s Facebook-kanal, har han fått hjälp med från Röda Korset och Studieförbundet Vuxenskolan (SV).

Varför är det viktigt med högläsning?

– Läsningen blir något att se fram emot. Jag tror att det är viktigt att bryta vardagsmönstret, särskilt för personer som är bundna till sitt boende. Man får försöka ta med sig vad man kan till boendet. Saker från naturen, att läsa böcker och tidningar högt, att sjunga, och att som i mitt fall ta med olika föremål från mina resor, är några sätt att aktivera och sätta guldkant på tillvaron.

Vad är det bästa med att vara frivillig högläsare?

– För mig är mötet som kan uppstå centralt. Vi andra har så mycket runt omkring oss, vi jäktar och hastar, men tillsammans med de äldre blir nuet mer uttalat och påtagligt. Avbrottet som lässtunden ger i deras vardag blir en adrenalinkick för dem medan det tillåter mig att sakta ner. Vi blir två mot-poler som möts och skapar en fin harmoni. Den känslomässiga kontakten man får genom mötet ger energi. Det är väldigt fint.

– Alla stora förändringar börjar på individnivå. Allt man kan bidra med som individ och medmänniska kan ha långtgående och oanade positiva effekter även i ett större sammanhang. Att vara frivillig högläsare ger så mycket tillbaka. Man blir rik på ett annat sätt än pengar. Jag är jätteglad och tacksam över att få utmärkelsen Årets läsombud 2020. Tack till alla som på olika sätt har gjort och gör min och andra frivilligas högläsning möjlig!

Stort grattis till utmärkelsen Sebastian från oss på MTM, och stort tack till alla som arbetar för att sprida böcker och läsglädje i omsorgen!

Text: Catharina Kåberg, Foto: Amanda Åkesson

Motivering Årets läsombud 2020

”Sebastian Åkesson har med stort engagemang och nytänkande hittat ett sätt att läsa högt i en utmanande tid. Hans lässtunder på Ljungskärs äldreboende i Karlskrona görs personliga med sång och föremål från Sebastians många resor. Sebastians värme och förmåga att få alla att känna sig sedda har på kort tid gjort ett stort intryck. När coronapandemin omöjliggjort läsning på plats har han på eget initiativ och med energi och flexibilitet ställt om till att istället erbjuda digital högläsning.”

Kunskapsbank på nätet ska inspirera högläsare

Att bygga upp en digital kunskapsbank för frivilliga högläsare var en större utmaning än vad projektledarna för Läslust hela livet hade räknat med. Men nu är Läslustwebben äntligen färdig och klar att introduceras för högläsarna.

Oj, så många filmer det finns!” Det glada utropet kommer från en av de frivilliga högläsare som ingår i projektet Läslust hela livet, ett treårigt Arvsfondsprojekt som drivs av Studieförbundet Vuxenskolan, SV, i Kalmar län. De två huvudmålen är att värva och utbilda fler frivilliga högläsare för att ännu fler boenden och verksamheter inom äldreomsorgen ska få ta del av högläsning, samt att skapa en digital plattform, Läslustwebben, för kompetensutveckling och inspiration för högläsarna. Karina Helmersson är tillsammans med Emma J Kronborg projektledare för Läslust hela livet. De berättar att tanken är att alla frivilliga högläsare som är kopplade till SV, oavsett var i landet man bor, framöver ska få möjlighet att ta del av denna digitala kunskapsbank med hjälp av personliga inloggningsuppgifter. – Eftersom personal på SV kan använda sig av filmerna som finns på Läslustwebben i samband med utbildnings- och inspirationsdagar så får även läsombud möjlighet att ta del av innehållet, tillägger Karina.

– Under projektets första år låg fokus på att arrangera lokala inspirationsdagar, utbilda högläsare, starta läsgrupper och bilda arbetsgrupper i kommunerna. Totalt finns det idag 71 frivilliga högläsare i länet, berättar Emma och fortsätter:

– Under år två har vi jobbat mycket med att bygga upp plattformen och fylla på med filmer med boktips, inspiration och kunskap om hur man till exempel kan värma upp sin röst inför högläsningen, info om demenssjukdom med mera. Nu, under det tredje året, satsar vi i första hand på att utbilda högläsarna i att navigera i och använda sig av allt material som nu finns tillgängligt.

– En del av högläsarna är ovana datoranvändare. Vi måste hjälpa dem att komma över alla eventuella trösklar så att de utan problem kan logga in och ta del av materialet, men också chatta och kommentera. 10 studiecirkel om hur man kan använda Läslustwebben är därför inplanerade under hösten. ”Åh, så roligt! Här kan jag kika runt nu när jag inte kan läsa”, utropade en högläsare när hon upptäckte allt som fanns att titta på, berättar Karina.

Projektet avslutas hösten 2021 och målet inför framtiden är att verksamheten och Läslustwebben ska fortsätta att växa och förvaltas av Studieförbundet Vuxenskolans verksamhetsutvecklare och de lokala biblioteksrepresentanterna.

Text: Catharina Kåberg, MTM:s representant i styrgruppen för projektet

5 frågor till Åsa Storck, Vinnare av Studieförbundet Vuxenskolans lättlästpris för sin bok Kramar och brev.

Hur känns det att vinna SV:s första lättlästa pris?

– Det känns helt fantastiskt, lite överkligt. Ett erkännande både för den här boken och hela mitt författarskap men även för hela lättlästgenren. Lättläst har en tendens att komma lite i skymundan. Det har setts som att det inte är ”riktig litteratur” men det här visar att lättläst har ett eget konstnärligt och litterärt värde.

Du har skrivit lättläst i många år, hur började du?

– Jag började 1991 när jag jobbade på ett litet bibliotek. Jag började skriva nybörjarböcker för 6–7-åringar för att jag tyckte att det fattades roliga böcker för dem.

Hur får du inspiration i ditt skrivande?

– Nästan alla mina berättelser har en kärna av verklighet, det kan till exempel vara någon man träffat och pratat med. Ibland kan det vara någon som frågar om jag kan skriva om saker de varit med om. Sedan märker man om det är något man funderar mer på och vill skriva om. En sann kärna som jag sedan fantiserar kring. Jag gillar att det är något riktigt som inspirerar och jag gillar också att läsa sådana böcker själv.

Berätta om bakgrunden till ”Kramar och brev”

– Det var en lärare på en folkhögskola som berättade om just en sådan utbildning som Simon får gå på, om behovet för ungdomar som är färdiga med gymnasiesärskolan och känner sig utanför hela det nya livet på nätet. Det är viktigt att man får vara med där och känna digital delaktighet. Hur gör man då om man är i 25-årsåldern och färdig i skolan och omgivningen tycker att man kan vara nöjd på sitt jobb eller sin dagliga verksamhet? Det ska finnas en rätt till livslångt lärande. Det funderade jag mycket på, gäller detta verkligen för alla? Jag ville skriva om en kille som har det så och som får vara med om resan att få börja på folkhögskola. Det är många saker som utmanar honom men som gör att han växer. Så är det oavsett vem man är – man måste utmana sig själv.

Vilken respons har du fått från läsarna?

– Det är flera personer som har varit i samma situation som Simon och som har känt igen sig: ”Så här var det precis!”. Det är nästan det roligaste, att någon känner igen sig och tänker ”Här är det någon som har det som jag. Kan han klara det så kan jag det också”. Jag hoppas att det blir ännu fler som kommer att läsa boken nu när den blivit uppmärksammad.

Boktips! Nya lättlästa höstböcker

Hösten är fylld av härliga lättlästa böcker. Här tipsar vi om några av nyheterna i årets bokskörd.

Silervägen av Stina Jackson

Trots att det är tre år sedan Lelles dotter Lina försvann spårlöst har han inte gett upp hoppet om att hitta henne. Under de ljusa sommarnätterna letar han efter henne längs Silervägen, från Skellefteå till norska gränsen. Meja är nyinflyttad i byn och är lika gammal som Lelles dotter var när hon försvann. När ytterligare en tonårsflicka försvinner knyts Lelles och Mejas öden ihop för evigt.

Bokförlaget Hedvig

Den hemliga trädgården av Frances Hodgson Burnett

Mary är butter, ensam och van att få som hon vill. När hennes föräldrar plötsligt dör skickas hon till sin farbror som bor på ett dystert gods i England. Det liknar ingenting som Mary upplevt tidigare. Sakta börjar hon upptäcka vad vänskap är och förtrollas av naturens skönhet. Men var kommer de mystiska ljuden i huset ifrån? Och vad döljer sig bakom muren i trädgården? Nypon förlag, nivå X-large – Lix 17

Fjärilsvägen av Patrik Lundberg

Patriks mamma Birgitta växte upp under rekordåren i Sverige. Det var lätt att få arbete utan högre utbildning och Birgitta började på kontor direkt efter skolan och bildade familj. Efter en uppslitande skilsmässa är livet inte lika enkelt längre. Finanskrisen drabbar Sverige, Birgittas pengar tar slut och kroppen orkar inte längre efter år av slit. Hur kunde det hända? Bokförlaget Hedvig

Vad är problemet med klimatet? av Bengt Fredrikson

Det kan vara svårt att tala om klimatförändringar på ett lättbegripligt sätt. Varför har jorden blivit varmare? Och vad gör politikerna åt det? Dessa, och 13 andra svåra frågor om klimatet, besvaras här på ett lättförståeligt sätt. Boken är rikt illustrerad och ges ut i två olika nivåer av lättläst.

LL-förlaget, nivå 1 – lättast, nivå 3 – lätt

De svarta glasögonen av Maria Frensborg

Yosef står och provar glasögon i en butik. Plötsligt kommer en söt tjej fram och säger hur snygg han är i de där svarta bågarna. De pratar en stund och Yosef vill gärna träffa henne igen. Hon måste jobba här, tänker han. Men nästa dag när Yosef kommer tillbaka till affären är tjejen försvunnen. Hur ska han hitta henne? Vilja förlag, Lix 15